

Daniel Pedersen Jule 1689-1757 (Helge Øi)

Dette er et av flere «memoranda» som alle er «innspill» i en bredt anlagt slektsundersøkelse med felles sidetema – samisk assimilasjon og nettverk. Et annet prosjekt er å finne den samisk ettede moren til søskenparet Daniel og Stina som kommer fra Jämtland til Snåsa på slutten av 1700-tallet. Faren var trolig Daniel Einarsen fra Totsås – sønn til Einar Brynildsen d.y. Et eget memorandum beskriver deres historie – «To søsken på Snåsa».

Daniel Pedersen Jule og broren Jon var tvillinger, født på Skjelbred i Nordli i 1689. Faren var Peder Jørgensen og moren Berit Einarsdatter. Moren var av gammel Snåsaslekt. Om faren hennes har Gunnar Skavland skrevet: « Så var det Einar Brønnildsen Skjelbred. Han kunne være son til Brønnild Ingebrigtson Finsaas og soneson til lensmann Ingebrigt Finsaas. Visst er det at han var gift med ei dotter til Einar Olsen Belbu. Ein bror ho hadde, Halvard Einarson, var ei tid medbrukar på Belbu, men flytta til Skjelbred og var der all sin dag.¹ Berit Einarsdatter hadde fire brødre i Nordli - Ingebrigt, Daniel, Peder og Brønild. Peder kom til Sandvika, Brønild til Totsås.² Ingebrigt og Daniel er nevnt matrikkelen 1665. Etter det er de ikke funnet i kildene. Morbroren Halvard ble på Skjelbred «all sin dag». Daniels far trer først fram i kildene i 1699 da det er skifte etter Daniels mor – Berit Einarsdatter.³ Det er mye som tyder på at han kom fra Snåsa. Det er ikke funnet innflyttere til Nordli på den tiden som kom andre steder fra enn Snåsa, Sørli eller Jämtland.

Det en vet om Daniel Jule kommer fram i flere skifter som vi skal referere til etter hvert. Det første er skifte etter moren nevnt ovenfor. Her går det fram at han og tvillingbroren Jon var ti år gamle og en søster Karen fire. Dessuten hadde de to halvsøstre – Marit og Ellen. Morbroren Peder Einarsen Sandvik møtte under skifteregistreringen på vegne av barna. Faren Peder Jørgensen ble verge. Dette skiftet er kommentert i et eget memorandum – «Peder Jørgensen Skjelbred og hans etterkommere»⁴. Daniel Jule hadde til sammen femten søsken og alle disse er det gjort rede for i det memoet – så godt det har latt seg gjøre.

Det neste skiftet er fra 1740.⁵ «Den 22de July blev efter Publication paa Kierchebachen holdet Registrering og Vurdering til paafølgende Lovlig arve skifte og deling paa den gaard Hiule liggende i Snaasens tinglaug og Prestegiæld og Søndre Findlie». Marit Jonsdatter er død og etterlater seg enkemannen Daniel Pedersen og to tvillinger - Birethe og Marithe tolv uker gamle. Det går fram at Daniel har tre barn fra før – Jørgen, Peder og Birethe. Til ektemannens barn i første ekteskap blir det av boets midler avsatt arv etter moren. Som formynder for Jørgen Danielsen – Povel Inderdahlen, for Peder Danielsen – Joen Holdesaunet og for Birethe Danielsdatter – Lars Schielbred. Formyndere for tvillingene ble Fredrik Skjelbred.

Kommentarer: Povel Inderdahlen er Paul Larsen som fikk bøkselseddel på Inderdalen i 1739, gift med Marithe Rolandsdatter, trolig datter til Roland Thomasen på Bergli.⁶ Joen Holdesaunet er vel Jon Olsen, nevnt på Holdesaunet i den svenske grensekommisjonens protokoll av 1745.⁷ Lars Schielbred er Lars Olsen Skjelbred som var medbruker med Daniels bror Fredrik på Skjelbred.⁸ Vi vet ikke hvem

¹ Gunnar Skavland i «Da Nordli var rydda andre gongen», Trønder-Avisas julenummer 1957

² Major Peter Schnitlers eksaminasjonsprotokoller 1742-1745, bind 1 s. 143, Nettbiblioteket NB

³ Inderøy skifteprotokoll nr. 2 (1692-1700) fol. 352b-353

⁴ Helge Øi, «Peder Jørgensen og hans etterkommere», memorandum.

⁵ Inderøy skifteprotokoll nr. 7 (1734 – 1740), fol. 392b.

⁶ «Bygdebok for Lierne – Sørli» Bergli s. 443.

⁷ Ibid

⁸ «Bygdebok for Lierne – Nordli» Skjelbred s. 63-65

moren til de tre barna fra første ekteskap var, men ganske sikkert kom hun fra Jule. Her kommer den svenske grensekommisjonen oss til hjelp. I Norge hadde fogden på Inderøya god oversikt over eiendomsforhold, oppsittere og skatteforhold på gårdene i Lierne. Den norske grensekommisjonen kunne derfor konsentrere seg om geografiske forhold og hvor grensen mellom Jämtland og Norge måtte antas å ligge. De innkalte kjentmenn (vitner) som i rettslige eksaminasjoner under ed, fortalte om hva de hadde kjennskap om i sakens anledning.

Den svenske kommisjonen hadde et utvidet mandat. De ville i tillegg til grenseforholdene ha nærmere opplysninger om eiere, brukere og bonitet på hver enkelt gård og kom til Lierne sommeren 1743. De var innom samtlige gårder i Sørli før de dro videre til Nordli og tok for seg brukene der. I beskrivelsen av Jule har den svenske kommisjonen følgende avsnitt: «*Består for tiden af twenne säskilta Røkar eller hemman, a ½ Øresland eller 12 Markland jord tilsammans, utaf hwilka, Øfra gården, som til dess rätta Børdesmann Daniel Perssons omyndige Barn blifwa mächtige det att emottaga, åbos af en oskyld man Mårten Arendson; hwilken äger – 6 Marckland.*» På den nedre gården holder «*Odalsmann Hans Olsen*» til.

Her går det fram at det ikke er Daniel Pedersen som har odel, men hans umyndige barn – dvs. Jørgen, Peder og Berit. Det forholdet blir bekreftet av et skifte vi skal komme til senere, hvor Peder Danielsen kommer til Juleshaugen «*som er hans rettmessige arv*». Likeledes sier kommisjonen at den øvre gården bebos av en «*oskyl man Mårten Arendson*» - det vil si at han ikke var i skyld med arvingene. Herfra kan vi utlede at Daniel fikk «rettigheter» til Jule gjennom ekteskap med en av gårdens døtre som senere døde. Den svenske kommisjonen har plassert Daniel Pedersen på Jule i 1743, men i sin beskrivelse av Sandvika i Nordli samme år sier de at en Daniel Pedersen holdt til på den ene Sandvikgården, Peder Arntsen på den andre. Det må her dreie seg om to forskjellige personer med samme navn. Det er indisier for at Daniel Pedersen Jule kom til gården før 1730 og har holdt til der i mange år før 1743. Daniel Pedersen på Sandvik kan være sønn til Peder Einarsen Sandvik. De to navnebrødrene kan dermed ha vært søskenbarn. Denne muligheten diskuteres i et eget memorandum om Brønild Einarsen Totsås.

I skiftet på Jule 1740 ser vi Paul Inderdalen som formynder for Daniels sønn Jørgen. At det var en forbindelse til familien på Inderdalen går fram av et skifte fra 1736 der Lars Povelsen Inderdalen er død og etterlater enken Anne Tollufsdatter og seks barn.⁹ Her møter Daniel Pedersen som lagverge for enken. De seks barna er: Povel Larsen, 21 år gl. – Tolluf Larsen, 23 år gl, formynder Ole Povelsen Leerbachen (trolig onkel som døde bare to år senere¹⁰). – Gotluf Larsdr. 25 år gl, formynder Hans Olsen Jul. – Ingeborg Larsdr. 20 år, formynder Ole Knudsen Udland. – Berethe Larsdr, 18 år, formynder Joen Skaale. – Elisabeth Larsdr. 16 år, formynder Iver Joensen Skaale. Vi merker oss at Povel Larsen ikke er tildelt formynder selv om han er 21 år, dvs. under myndig alder. Han er vel allerede gift med Marithe Rolandsdatter fra Bergli.

I skiftet over fra 1740 møter vi enken etter Lars Paulsen Inderdalen - Anne Tølløvsdatter. Hun kom fra Enge i Snåsa, datter til Tølle Olsen Enga som igjen var sønn til Ole Einarsen Belbu.¹¹ Anne og Daniel Pedersen Jule var tremenninger. Lars Paulsen hadde en søster Sara og hun hadde vært gift med en Jon Nilsen som døde i 1707. I skiftet etter ham ser vi at de ikke hadde barn, men han hadde en bror Arnt Nilsen som holdt til på Jule.¹² Der holdt også moren og søsteren hans til. Det er ikke urimelig å

⁹ Inderøy skifteprotokoll nr. 7 (1734 – 1740) fol. 95b

¹⁰ Ibid, fol 250

¹¹ Gunnar Skavland «Snåsaboka» bind IV Enga s. 209

¹² Inderøy skifteprotokoll nr. 3 (1700-1709) fol. 377b

tro at Arnt Nilsen Jule hadde en datter som var første kona til Daniel Jule. Det forklarer at de tre eldste barna til Daniel hadde odelsrett til gården.

Ole Paulsen Leirbakken var far til Paul Olsen som blir gift med Daniel Jules yngre søster Elisabet. Vi skal komme tilbake til Inderdalen i en diskusjon senere i dette memoet. Da skal vi også se at det går en «direktelinje» fra Inderdalen til Leirbakken og Kveli.

Det neste skiftet er fra 15. mars 1757.¹³ Den dagen: «*Blev Holdet Registrering og vurdering efter afdøde Kaarmand paa Gaarden Jule i Sørli Daniel Pedersen*». Boet skal deles mellom enken Marith Olsdatter og ni barn. Disse er: Jørgen Danielsen myndig – Peder Danielsen myndig – Ole Danielsen, morbroren Joen Olsen Frostviken er formynder – Lars Danielsen, Jon Olsen Leirbakken er formynder – Joen Danielsen, Jørgen Danielsen Jule er formynder – Berethe Danielsdtr gift med Joen Joensen Skåle – Marith og Berethe Danielsdøttre, Fredrik Skjelbred er formynder - Eli Danielsdtr, Peder Jonsen Skåle er formynder. En merker seg også at vurderingsmenn blir Fredrik Skjelbred og Thomas Rolandsen Bergli, gift med Gollov Larsdatter Inderdalen. Formynder for Lars er Jon Olsen Leirbakken, sønn til Ole Povelsen nevnt over i skiftet 1736 - bror til Paul Olsen, gift med Daniels søster Lisbet.

Et nytt skifte i 1765 er interessant.¹⁴ «*Anno 1765 den 11te September Blev Efter Foregaaende Placaters Publication og bekientgjørelse Holdet Registrering og vurdering efter afdøde enke Marit Daniels Datter paa Platzen Houggen Under gaarden Juule, beliggende udi Inderøens fogderi, Snaasens Prestegjeld og i Søndre Findlie, Og det til paafølgende lovlig Skifte og Deeling imellom den afdødes igienværende Enkemand Jacob Jonasen paa den ene, Creditorer, og Enkens med forrige afdøde mand Aflede børn paa den anden side Neml: Ole Danielsen gl. 26 aar Lars Danielsen 24 aar gl. Joen Danielsen 20 aar gl. Elen Daniels Datter 22 aar gl. Som formynder for de umyndige blev anført Peder Joensen Schaale.*» Hvem er Marith Danielsdatter? Hun hadde vært gift med en «Daniel» og de hadde fire felles barn – Ole 26 år, Lars 24 år. Jon 20 år og Elen 20 år. Senere har Marith giftet seg på nytt med Jacob Jonasen og bor på plassen Houggen under Jule - Juleshaug. Dersom eldste sønn Ole er 26 år bør han være født ca. 1739 og Marith selv i 1719 eller der omkring. Lars født 1741, Elen 1743 og Jon 1745. Dersom vi sammenlikner med skiftet etter Daniel Pedersen Jule i 1757 ser vi at fire av barna er umyndige - Lars, Ole, Jon og Eli. Dessverre er ikke alderen innført, men navnene og mulig alder stemmer merkelig godt med arvingene til «Marit Danielsdatter» og det er nærliggende å tro at det er Daniel Jules siste hustru som er død i 1765 og at navnet skulle vært «*Marit Olsdatter*». Dette blir ytterligere sannsynliggjort i neste skifte 1778 der vi finner Ole, Jon og Lars som Daniel Jules sønner. Peder Danielsen (1730 – 1810) fra Daniel første ekteskap, overtar senere som «*som rette arving Houggen*».¹⁵

I 1778 dør Daniel Jules halvsøster Maria Pedersdatter på Flått i Høylandet.¹⁶ Hun hadde vært gift to ganger, men uten livsarvinger. Skiftet er fyldig med hensyn på søskenflokket fra Skjelbred og deres arvinger. Det kan nok skyldes av at Roland Pedersen, Daniels halvbror på Sørhøy i Overhalla, hadde vært skifteforvalterens informant og synes å ha hatt rimelig god greie på søsknenes skjebner. For Daniel Jules vedkommende er angitt følgende: «*Halv Broderen Daniel Pedersen Hiul i Liebøyden, død og efterlatt sig følgende Børn: a. sønnen Peder Danielsen myndig b. Ole Danielsen Ringen c. Joen Ostnor myndig, Alle i Liebøyden under Sneeaasen d. Lars Danielsen myndig opholder sig i Jemteland, Datteren Berithe Danielsdr. gift med Iver Joensen i Frostvigen disse 2de i Jemteland boende.*» Det var to Berithe Danielsdøttre nevnt i skifte etter Daniel Jule i 1757. I skiftet etter Marith Olsdatter 1765

¹³ Inderøy skifteprotokoll nr. 9 (1751 – 1761) fol. 335a

¹⁴ Inderøy skifteprotokoll nr. 10 (1761 – 1767) fol. 726

¹⁵ «Bygdebok for Lierne – Sørli» Jule s. 256

¹⁶ Namdal skifteprotokoll nr. XIII (1777 – 1779) fol. 127b

mangler begge, men her dukker den ene opp igjen. Etter som den eldste var gift med Joen Joensen Skåle, er det nok den yngste Berithe som er gift i Frostviken. Ole Danielsen Ringen startet opp som nybygger i grenda Østborg og «Ringen» var det lokale navnet på gården. I 1779 avstår han rydningsretten sin til Peder Olsen fra Juleshaug og flytter til Udland.¹⁷

Det siste skiftet hvor Daniel Jule forekommer, for øvrig indirekte, er fra 1785.¹⁸ Daniels halvsøster Berethe er død på plassen Årenget under Gravbrot i Snåsa. Som enke leide hun husvære (inderst) hos broren Peder og hadde i likhet med søsteren Maria på Høylandet vært gift, men ingen barn. Dette skiftet er også omfattende med hensyn på søskenflokket og deres skjebner. Gunnar Skavland har hentet mange opplysningene her i sin artikkel om pionerene i Frostviken.¹⁹ Her er arveberettiget «fuldsøsteren Marithe Peders Datter Jule død og efterlater sig Børn a. Peder Danielsen Jule i Findlie, myndig b. Bereth Daniels Datter gift med Joen Jonassen Schaale, samme steds Berethe Daniels Datter gift med Joen Pedersen Storvandet i Jemteland mod Findlie d. Marithe Daniels Datter gift med Iver Joensen Frostvig mod Findlien». Det kan godt være at Marithe Pedersdatter fra Skjelbred er død, men barna er vitterlig etter halvbroren Daniel Pedersen Jule og det er vel han som skulle stå oppført som arveberettiget i skiftet. Vi kan kanskje utlede at Marit Pedersdatter har holdt til på Jule hos broren og vært eldre barnløs tante på gården. Denne lapsusen har ført til flere feilslutninger hos Gunnar Skavland i artikkelen om Frostvikens første beboere.²⁰ Disse kunne trolig vært unngått dersom Skavland hadde visst om skiftet 1778 på Høylandet etter Maria Pedersdatter. I 1785-skiftet gjenoppstår begge versjonene av Berethe. Den ene gift med Jon Jonassen Skåle, den andre med Iver Jonsen i Frostviken. Her skal nevnes at i kirkeboken for Snåsa 1764 er innført en *Marthe Pedersdt Schielbrej* som døde den 3de Januari 100 aar. Det kan utmerket ha vært Daniel Jules eldste søster nevnt i skiftet 1699. At hun var 100 år og i så fall født 1663 kan ha vært en overdrivelse som for øvrig ikke var uvanlig, når en aldersbestemte «steingamle» personer. Dersom en antar hun var 90 år eller der omkring, så ville hun kunne være født omkring 1673 og innenfor rimelighetens grenser hatt Peder Jørgensen som far.

Det er en person som dette skiftet ikke nevner – Lars Danielsen. Han står som arveberettiget i skiftet fra 1778 – «*Lars Danielsen myndig opholder sig i Jemteland*». Han ble gift med Elin Hansdatter fra Leirbakken i Nordli og bosatte seg på svigermorens gård i Viken.²¹ Han fikk imidlertid en sørgelig ende på livet. Johansson skriver at i Død- og begravningsboken før Føllinge år 1794 står antecknat: «*April den 16:de afhände sig Lars Danielsson i Frostviken lifvet på det sättet at han skurit sig i halsen med en tålg knif. Enligt Liths. Lofl. Härads rätts utslag skall dess lik af rackaren i skogen nedgrävas. Han var 48 år gammal.*»²² Frans de Brun skriver at han ifølge tradisjonen ble så opprørt over at kapellet på Viken skulle oppføres at han tok sitt eget liv.²³

Dette memorandumet er et av flere som alle har et felles grunntema – hvem var foreldrene til søskenparet Daniel og Stina? Faren deres var Daniel Einarsen Totsås., men det er seks personer på ulike steder som alle har det til felles at de er etterkommere etter en *Daniel* og som ikke kan være en og samme person.²⁴ Det er imidlertid indisier for at alle disse har en familiær forbindelse til hverandre et eller annet sted. Utgangspunktet er to søsken som dukker opp i Snåsa på slutten av 1700-tallet –

¹⁷ «Bygdebok for Lierne – Sørli» Østborg s. 362

¹⁸ Inderøy skifteprotokoll nr. 14 (1785 – 1796) fol. 19b-30a

¹⁹ Gunnar Skavland «Litt om pionerene i Frostviken» Jämten 1957 s. 121-131

²⁰ Ibid

²¹ Ibid. s. 128-129

²² Levi Johansson «Bebyggelse och folkliv i det gamla Frostviken» s 45

²³ Frans de Brun «Frostvikens sockens bebyggelse 1750-1825» s. 22 i «Fornvårdaren II: 2-3» 1928.

²⁴ Søskenene Marit Danielsdatter og Christopher Danielsen, Kolvereid. Jens Danielsen, Kolvereid. Kiel Danielsen, Overhalla. Daniel Danielsen og Stina Danielsdatter, Snåsa.

Daniel Danielsen og Stina Danielsdatter. Her er kirkeboken i Snåsa kilde med flere innføringer som gjelder de to og Bygdeboka for Nærøy omtaler også Daniel etter som han bodde på Kolvereid fra ca. århundreskiftet 1800 til han døde omkring 1817. Dette er gjort rede for i et eget memo.²⁵ Det vi vet er at kirkeboken gir Daniel Danielsen (1769 – 1817) betegnelsen «jamtdreng» da han gifter seg med en «jampige» på Snåsa i 1798. Hun født i Bergs sokn i Jämtland, men kom 16 år gammel til Snåsa i 1682 sammen med foreldre og søsken. Familien etablerte seg på Heimveg i Ytre Sørbygda, ei grend hvor mange hadde slekt i Jämtland.²⁶ Det er også ganske sikkert at Daniel hadde familiære forbindelser i Snåsa, for ved trolovelsen er kirkevergen Jacob Eriksen på Berg vitne og ved sønnens dåp året etter er klokkeren første fadder. Samme klokke – Bård Larsen Forberg – er også formynder for et av barnebarna til Peder Jørgensen Skjelbred. Det kommer fram i skiftet fra 1785 etter Daniel Jules halvsøster Berethe.²⁷ Med grunnlag i mDNA-prøve fra en av Stinas etterkommere i rett kvinnelinje, vet en med sikkerhet at Stina Danielsdatter hadde samisk genetikk på morsiden. Her, som hos de andre personene som inngår i denne «familieundersøkelsen», er vi på let etter en «missing link» - en forbindelse som knytter Daniel Einarsen Totsås til Hotagen. En spor har vi i skiftet etter Daniels far – Einar Brynildsen Totsås.²⁸ En av kreditorene er en *Jonas Kjøstad Jemtland*. Kjøstad ligger nettopp i Kallls sokn i Hotagen og her går den gamle ferdselsveien til Snåsa langs de lange sjøene til Holden og videre ned Imsdalen.

I Daniel Pedersen Jules familierets er det også andre «jämtlandsspor» og her må vi tilbake til Skjelbred, Leirbakken og Inderdalen. På Skjelbred var faren Peder medbruger med Ole Jonsen. Han var født i Lits sokn i Jämtland og kom til Skjelbred sammen med foreldrene rundt 1669 da han var fire år gammel. Sønnen Lars Olsen overtok etter faren og fortsatte som bruker etter Ole. Prøvematrikkelen fra 1723 sier at det da var to bruk på gården med Peder Jørgensen og Lars Olsen som oppsittere. Lars og Daniel var vel rimelig jevngamle og har nok holdt kontakt for i skiftet 1740 etter at Daniels kone var død, var nettopp Lars Skjelbred formynder for Daniels barn Berit. Paul Inderdahlen var formynder for sønnen Jørgen.²⁹ Det ser ut til at Daniel hadde en familiær forbindelse til folket på Inderdahlen og Bergli. Han var verge for tremenningen sin Anne Tollufsdatter som satt igjen som enke etter at Lars Povelsen Inderdalen døde i 1736. Inderdalen var i likhet med gårdene i Nordli allmenning tilhørende kronen og ble ikke ryddet før i 1682 da Povel Larsson kom med familien fra Hammerdal i Jämtland og slår seg til. Lars Povelsen var sønnen hans og gift med Anne Tollufsdatter fra Snåsa.³⁰ Nabogården Bergli litt lenger vest, ble ryddet omtrent samtidig, også den av folk fra Jämtland. I alle fall var første rydningsmann der, Jacob Enarson, gift med en kvinne fra Føllinge.³¹ Vi ser også at en sønn til Povel Larsson kommer til Leirbakken og at sønnesønnen hans blir formynder for Lars Danielsen.³² Fra Leirbakken går det spor som kan føre til så vel Skjelbred som Inderdalen og Kvelia. I Inderøyas sorenskriveris justisprotokoll av 1693 står følgende: «*Peder Poelsen Quælien lod forkynde sin bœxel sedel paa een Rødningsplatz under Nordlie, kaldet Quælien af ham oprydet och bebiugt. Dat. Quælien 19. juli 1693 hvilken platzer oprødt i Kongens Alminding*».³³ I samme justisprotokoll blir det senere (1706) nevnt en *Goulou Quælien* blant de som ble innstevnet for å ha huset drapsmannen Einar Lutternes. Det er godt mulig at denne kvinnen er identisk med Gollaug

²⁵ Helge Øi, «En reise gjennom kildene», memorandum

²⁶ Gunnar Skavland, Snåsaboka IV, Heimveg s. 254-255

²⁷ Se note 14

²⁸ Inderøy skifteprotokoll nr. 8 (1741-1751) fol. 508b

²⁹ Se note 4

³⁰ «Bygdebok for Lierne – Sørli», Inderdal s. 415.

³¹ Ibid, Bergli s. 442

³² Se skifte 1757

³³ Inderøy sorenskriveris justisprotokoll 1693

Larsdatter gift med Peder Paulsen Kveli, trolig sønn til Povel Larsson og bror til Lars Paulsen.³⁴ I alle fall hadde Lars Paulsen Inderdalen en datter som het Gollaug, se skiftet 1673.

Geografien i disse Nordligrendene er slik at Kvelien ligger på vestsiden av Kvesjøen, ca. 11 km nord for Sandvika. Vestover dalen god halv mils vei kommer en til Leirbakken og østover på nordsiden av Kvesjøen – til Kvemoen som ligger så nært opp til Frostviken at oppsitterne der hadde sæter og slåtteenger på østsiden av grensen og måtte skatte til Sverige for det privilegiet. Den første rydningsmannen i Kvelien var Peder Paulsen Kvelien som fikk bøkselseddel i 1693.³⁵ På Leirbakken blir nevnt i 1700 en Ole Paulsen og han er der fortsatt i 1723.³⁶ Han er nevnt i skiftet 1736 der Lars Paulsen Inderdalen var død og Ole formynder for sønnen Tølløv.³⁷ To år senere er han død, det er skifte i 1738.³⁸ Det er påfallende at dette skiftet er i utakt med gårdshistorien for Nordli hva angår Ole Paulsen Leirbakkens ekteskap. I skiftet står: «*Enken Elen Jonsdatter og deres udi ægteskapet til sammen avlede 10 børn*». Så følger navnene på barna - 3 myndige sønner, fem umyndige barn og to døtre som er gifte. I vår anledning skal vi bare feste oss med tre av sønnene – Paul og Jon d.e. - myndige og Hans 18 år. Mer om dem snart.

Vi merker oss forbindelsen mellom Leirbakken og Inderdalen i Sørli. Ole Paulsen Leirbakken er formynder for en av sønnene til Lars Paulsen Inderdalen. Et blick på Inderdalen forteller at jämten Povel Larsson kom dit i 1668. Sønnen Lars, som er født i Jämtland, overtar i Inderdal. Han er gift med Anne Tølløvsdatter fra Snåsa. Så kan vi spørre oss om Ole Paulsen Leirbakken, Peder Paulsen Kvelien og Lars Paulsen Inderdalen var brødre. En felles nevner er at alle tre har bokslet rydningsplasser i kongens allmenning og hvor nykommere var ønsket av myndighetene – også jämter.

I 1743 ble tre menn kjent i traktene rundt Kvesjøen innkalt til grensekommisjonene eksaminasjon på gården Sandvika. Det var Hans Bentsen Kvelien, Paul Olsen og Jon Olsen. De to siste «nybyggere ved Frostviig-vandet». Hans Kvelien som var det 14. vitne i Lierne, la fram for kommisjonen en bøkselseddel fra 1696 som bevitnet at *Peder Pouelsen* var bevilget «*En Pladtz kaldis Qvelien udj Norlie field under Snaasens Præstegield beligende, huilchen Pladtz hand self hafr opryddt*». ³⁹ Det er all grunn til å tro at denne Peder Paulsen er onkel til alle de tre vitnene og bror til Ole Paulsen på Leirbakken.

At Hans Kvelien var bror til de andre to går fram av den svenske grensekommisjonens rapport 1745 som sier at Hans var nybygger på Gäddede og født på Leirbakken i Nordli. Han forteller: «*Uppåt Kvernbergsvattnet fonnos tvenne kvarnberg, det norra och det södre, båda två lydande under Kveli i Nordli. Vitnet minns från sin barndom, at jämtarne kommo med båtar 6 til 9 man. De lämnade 4 skilling åt hans dåvarande husbonde, för at få bryta ämnen der. Samme vittne klagat även över, att jämtarne med sitt fiske gått norskt område vid Svanstenen.*» ⁴⁰

Tilbake til den norske kommisjonen 1742. «15de Viidne Povel olsen Føed paa dend Gaard Leerbachen i Nordre Finlies Anexx af Bønder-Forældre, 34 aar gammel, gift har Ett barn, boer og er bonde på een Nye opRøddes platz ved det vand Frostviigen, liggende ½ Miil Nord- og nord-væst fra Quæsøe-Vandet; og Som han med Sin Grande Nyelig for 2 aar Siiden har opRøddet og bebygget denne deris paaboende Platz, Saa kaldes de der af Nybyggere ved dend Norvestlige ende av

³⁴ Reidar Bolling

³⁵ Major Peter Schnitlers grenseeksaminasjonsprotokoller 1742-1745m Bind 1 s.176

³⁶ Prøvematrikkelen 1723

³⁷ Se note 8

³⁸ Inderøy skifteprotokoll nr. 7 (1743 – 1740) fol 250

³⁹ Major Peter Schnitlers grenseeksaminasjonsprotokoller 1742-1745, Bind 1 s.141

⁴⁰ Richard Gothe «*Från Ströms kyrka til Svaningstsen och till Jorm- och Kvarnbergsvattnet*» Jämtens 1944

Frostviigen.» «16de Viidne Joen olsen Føed paa dend Gaard Leerbachen i Nordre Finljes Annex af Bønder Forældre, 28 aar gammel gift, har Ett barn.»⁴¹ Han oppgir nøyaktig samme adresse som broren, tydeligvis hans «grande» og sammen har de ryddet plassen «ved det vand Frostviigen» - i dag Bjørkvatnet. Dette er de to eldste sønnene til Ole Paulsen Leirbakken og Hans Kveli i det nevnte Gäddede broren deres. (Det er her noe uklart om betegnelsen «Gäddede» er nybyggerplassen eller omfatter et område ved Kvernbergsvannet.)

Daniel Jule hadde en søster som kom til Kvemoen – Lisbeth. Hun var først gift med Paul Olsen Leirbakken og hadde i alle fall tre barn med ham – Paul, Marith og Eli. Lisbeth og Paul hadde altså startet opp som nybyggere i Frostviken og må ha falt fra etter en tid. I andre ekteskap ble Lisbet gift med Hans Eriksen som i 1774 hadde fått lyst sin bøkse på gården Kvemo Østre. Han var 27 år yngre enn henne og det er ikke barn etter dem. Gunnar Skavland har i «Jämten» 1957 skrevet følgende:⁴²

«Lisbet Persdatter Skjelbreid, gift med Hans Eriksen, Kvemoen. Om dem har vi få, men sikre opplysninger. De var pionerene i Bjørkvatnet og kom dit i 1752. Etter manntallet i 1764 var Hans Eriksen Bjørkvatnet født i 1731 og kona Lisbet Persdatter i 1704. De hadde ingen felles barn, men hun hadde i et tidligere ekteskap sønnen Pål og døtrene Eli og Marit. Hennes første mann Pål, er ukjent. De Brun kan følge Hans som bruker i Bjørkvatnet til 1769. Han flytter derfra. Vi finner ham som bruker Hans Eriksen i Kvemoen både i 1778 og 1787. I kirkeboka er han ført inn som død 5. juni 1795. Han var da 64 år gammel. Lisbet var død året før, 93 år gammel. De ble begge gravlagt i Nordli.»

Levy Johansson har også skrevet om «Hans Eriksson i Bjørkvatnet som besuttit sitt nybygge i tio års tid».⁴³ Johansson har tatt utgangspunkt i folketellingen 1764 og sier videre «Hans Eriksson var bara 33 år, under det at hans hustru Lisbeta Persdotter var 60, Hun var uppenbarligen änka efter en viss Pål, men hvilken hon hade följande barn: Dotteren Elin Pålsdotter, 22 år, tjänare i Lie. Sonen Olof Pålson, 20 år, tjänar i Norra Lie. Dotteren Märeta Pålsdotter, 14 år, blir hemma.» Marith giftet seg med John Jonsen som i 1793 kjøpte Kvemo Østre av Hans Eriksen. I 1800 var det skifte etter Marith og John Jonsen gifter seg opp igjen med søsteren Elin.⁴⁴ Paul Olsen Leirbakken må ha falt fra et sted mellom 1750 da den yngste datteren kom til og 1754 da Hans Eriksen hadde overtatt. De hadde også fått en ny granne, Aren Jønsson 32 år gift med Brita Andersdotter 27 år.⁴⁵ Hvor Jon Olsen Leirbakken hadde tatt veien etter Bjørkvatnet, vites ikke.

På Kvemo hadde Lisbeth en søster Sara Pedersdatter. Hun var gift med Ole Einarsen Totsås, sønn til Einar Brynildsen d.y. Totsås.⁴⁶ Ole var født i 1720 ifølge skiftet etter faren og er omtalt som Saras ektemann i så vel skiftet fra Maria Pedersdatter i 1779 som skiftet etter Berit Pedersdatter i 1785. Ole hadde fått skjøte på Totsås i 1748 og året etter delte han gården med broren Peder. En gang før 1779 flytter han og Sara til Kvemoen hvor sønnen Jon Olsen hadde overtatt bøksele i 1774. I folketellingen 1801 er bor Ole og Sara fortsatt på Kvemoen. Ole er altså farbror til Daniel og Stina.

Dette memoet slutter foreløpig her. Det er flere løse tråder som må nøstes opp, blant andre hvem Daniel Pedersen på Sandvika var. Han er nevnt som bonde på gården av den svenske grensekommisjonen som var på befarig i 1743.⁴⁷ Her kan det svenske riksarkivet være til hjelp. Gränskommisjonen journal år 1743 volum 389 fra samlingen Diplomatica Danica er en ren dagbok

⁴¹ Ibid s. 142-143.

⁴² Gunnar Skavland, «Jämten» 1957 s 125

⁴³ Levy Johansson, «Bebyggelse och folkliv i det gamla Frostviken», s. 28

⁴⁴ «Bygdebok for Lierne – Nordli» Kvemo Østre s. 330 – 333

⁴⁵ Se note 37, s. 29

⁴⁶ Inderøya skifteprotokoll nr. 8 (1741-1751) fol. 508

⁴⁷ «Bygdebok for Lierne – Nordli» Sandvika s. 429

som forteller hvor kommisjonene har vært i Liererne sommeren 1743 og nevner en del Libygger de har snakket med. Detaljene for hver gård ligger i en protokoll fra den svenske grensekommisjonen som blant annet bygdeboknemda i Lierne hadde utskrift av.⁴⁸ Den lå i sin tid hos L. Lyngstad i Sørli, men nå er den ikke å finne.⁴⁹

⁴⁸ Svenske riksarkivet har hatt vanskeligheter med å finne denne protokollen i «Diplomatica Danica» uten eksakt referanse for søk.

⁴⁹ Håkon Gustavsen har søkt uten å finne i bygdebokarkivet, kulturavdelingen i Nordli. Lyngstads datter har ryddet i farens etterlatte papirer, men ikke funnet noe der i følge Harald Eggen.